

процесі їх перекладу студенти опановують лексичні, граматичні та фразеологічні явища, характерні для певного дискурсу, способи їх перекладу з англійської мови на українську та навпаки, навчаються використовувати довідкову літературу, засвоюють еквіваленти основних термінів, скорочення, прийняті, наприклад, у науково-технічній, юридичній літературі [4, с. 43].

Важливо, що набуті на загальних предметах знання повторюються та набувають практичного змісту під час інтеграційних уроків.

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що інтегровані курси (загальний предмет + навчання мові + переклад) дають можливість успішно та ефективно вивчати загальноосвітню дисципліну іноземний переклад. А тому необхідність їх розробки і впровадження є очевидною. Ми вважаємо, що доцільно впровадити в навчальний процес культурно-історичний переклад, медичний переклад, переклад географічних текстів. Вони повинні стати базою для створення спеціалізованих дисциплін з перекладу, які будуть відповідати усім сферам людської життєдіяльності.

Література

1. Баранова С.В. Переклад як складова лінгвістичної підготовки юристів // Вісник Сумського державного університету. – 2004. – № 3(62). – С. 15–20.
2. Вишневський О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови. – К.: Радянська школа, 1989. – 224 с.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Загорная Л.П. О разработке интегрированного курса “иностранный язык + художественное развитие” // Иностранные языки в школе. – 1992. – № 3–4. – С. 5–12.
5. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. – К.; Ленвіт, 1999 р. – 340 с.
6. Brumfit Ch. Communicative Methodology in Language Teaching. – Cambridge Univ. Press, 1990. – 450 р.

УДК 811.111

ДОРОФЄЄВА О.М.
(Хмельницький)

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ГРИ СЛІВ У АНГЛОМОВНІЙ ЖУРНАЛЬНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

У статті розглядаються функції мовної гри у сучасній журнальній публіцистиці. Мовна гра сприяє посиленню ефекту невимушеності, створенню експресивності та образності вираження думки. Найпоширенішими іграми із словом є каламбур, контамінація, графічне виділення та гра з абрєвіатурами.

Одним із різновидів публіцистичного стилю є газетно-журнальна комунікація. Журнальна публіцистика близька до газетної, тому при описі обох типів часто використовують термін “мова газети” [4]. Однак, слід зазначити, що журнальний текст менше пов’язаний жорсткими умовами малого об’єму, розрахований на більш ґрунтовне читання, а інколи і на більш обізнаного читача [1, с. 8].

Використання одиниць мовлення з метою впливу на свідомість широких мас спонукає вчених-лінгвістів до серйозних наукових розвідок у сфері масової комунікації, оскільки однією з прагматичних функцій мови є регулювання соціально-групової перевірки людей. На думку багатьох дослідників газетних текстів, сучасна журнальна публіцистика виконує домінуючу функцію досягнення певного прагматичного впливу на читача.

Мовна гра є одним із найпоширеніших мовних способів реалізації комунікативного завдання. У даній роботі розглядаються види мовної гри, що зафіксовані в англійських журналах “The Economist”, “The Time”, “The Newsweek”.

Термін “мовна гра” був вперше вжитий Л. Вітгенштейном у роботі “Філософські дослідження”. Йому належить трактування мовної гри як одного з видів ігрової діяльності, через яку діти оволодівають рідною мовою.

У дослідженнях сучасних років термін “мовна гра” отримав інше тлумачення: під мовною грою сьогодні розуміють усвідомлене порушення норми. За словами Т.А. Грідіної, “в основі мовної гри лежить прагнення досягти певного ефекту естетичного впливу (найчастіше комічного) шляхом порушення нормативного канону сприйняття мовних одиниць і творчого (нестандартного) використання мовних засобів” [2, с. 119].

Журнальна публіцистика активно використовує такі функції мовної гри: посилення ефекту невимушеності, перехід до більш тонкого вираження думки, виділення якогось явища, створення образного тексту, підкреслення загальної тональності статті. Автор часто грає не тільки з мовленням, але й з подією. Вміло створені нові слова, метафори, графічні виділення, незвична фонетична обгортка приваблюють читача. Російський дослідник мовної гри В.З. Санніков так характеризує цей феномен: “Мовна гра – це чудовий вчитель мови і веселий співрозмовник, великий заспокійливий засіб та психотерапевт” [5, с. 164].

Для мовної гри застосовуються ресурси усіх мовних рівнів: фонетика, графіка, орфографія, морфологія, словотвір, синтаксис. Зафіксовані нами приклади можна розділити на такі групи:

1. Каламбур як прийом мовної гри.

Каламбур – один із найпоширеніших типів гри слів. Його базою є омонімічні та багатозначні слова, а також велика кількість слів і словосполучень, подібних за звучанням. “Каламбур – це жарт, заснований на змістовному поєднанні в одному контексті або різних значень одного слова, або різних слів (сполучень), тотожних або подібних за звучанням” [5, с. 490].

Наприклад: *Embedded or in bed?* (про новий процес прикріплення п’ятиста репортерів до військових підрозділів у Іраку).

Слово *to embed* у своєму новому специфічному значенні (супроводжувати, допускати, приписувати) було сформовано та цілеспрямовано введено американським військовим урядом у рамках підготовки до військових дій проти Іраку. Прагматичним ефектом у цьому випадку є критична та саркастична трактовка цього слова і обігрування асоціації *embedded in bed with*.

Sex and pounds and frock’n’roll

Заміщення, засноване на звуковій подібності слів *rock* (напрям у музиці) – *frock* (жіноча або дитяча сукня), не є випадковим. Прагматичним ефектом застосування гри слів у цьому заголовку є поєднання *frock’n’roll*, що є парадоксальним за характером і має цілком певний оцінний план – щось смішне і незвичайне. Доречно припустити, що мова в статті йтиме про місце жінки в сучасній музиці. Питання це серйозне, проте оцінний план, сформований елементом *frock*, що залучається до заголовку, вносить відтінок сарказму в передбачуване трактування проблеми автором статті.

Наступний заголовок дає вельми неясне уявлення про тему статті:

Ugly noises from Los Angeles mayor’s nest

Словосполучення *mayor’s nest* є омонімічним *mare’s nest* – виразу, що означає “безглузда вигадка”, а йдеться про махінації на виборах, причому один із кандидатів – мер міста Лос-Анджелеса. Каламбур у цьому випадку передає експресивно-стилістичну інформацію, що відображає авторське емоційно-оцінне ставлення до предмету, або реалізує експресивно-пізнавальну установку такого мовного оформлення думки. Тут простежується негативне ставлення автора до ситуації, що склалася на виборах, а сам каламбур вказує на особистість, яка певною мірою в цьому винна, та характеризує її. Крім цього, каламбур спрямований на те, щоб привернути увагу читача до описуваних подій і примусити його не тільки посміятися над ними, але й змінити їх хід. Коротка та емнісна форма цього каламбуру ґрунтується на образному використанні мовних засобів. Саме асоціативно-образний компонент додає змісту прийому переконливого та яскравого характеру, що зумовлює його аттрактивну функцію. Не дивлячись на неприємність інформації, що закладена в заголовку, читач отримує певну естетичну насолоду при його прочитанні. Увага притягується сатиричною спрямованістю заголовка, читач зацікавлений та захоче прочитати замітку.

Прикладом каламбуру, заснованого на етимологізації елемента, що обігрується, є англійський заголовок:

Sweetest Tattoo

Стаття про творчість художника І. Ісупова, який досяг надзвичайної майстерності в мистецтві татуювання. У стилістичному відношенні цей випадок є накладенням: має місце одночасна актуалізація і обігрування узуального та етимологічного значень слова *tattoo* – 1) татуювання; 2) заборона. Між ЛСВ виявляється метафоро-метонімічний зв’язок: наявність асоціації (татуювання – це те, що заборонено) і перенесення за суміжністю (заборона як предметна дія і татуювання як результат цієї заборони), а епітет *sweetest* – “найсолодший” містить алюзію на біблійну реалію “заборонений плід”. Спокусливість і краса татуювання багато в чому обумовлена саме накладеною на неї заборонаю. У розглянутому прикладі дуже яскраво виражена неодноразово відзначена дослідниками прагматично значуща особливість каламбуру – прагнення до найбільшої семантичної місткості при використанні мінімальної кількості мовних засобів.

2. Контамінація.

Такий прийом В.З. Санніков трактує як “комічний шок”. Деякі лінгвісти називають нові слова, створені за допомогою контамінації, телескопічними. О.А. Земська називає такий спосіб творення слів “накладанням”. Ми дотримуємося широкого розуміння контамінації і враховуємо дві її основні характеристики: 1) формально у слові представлені два похідних слова; 2) у значенні слова складним чином переплетені значення обох слів, які накладаються одне на одне.

Порівняймо:

Sen-sational → Sen + sensational. У словоформі обігрується ім'я нобелівського лауреата Amartya Sen і прикметника sensational. Також додається графічне виділення слова, що слугує досягненню ефекту привертання уваги до незвичності вживання.

What wobbles when it flies? – A **jelicopter!**

Слово *jelicopter* створено накладанням двох похідних основ jelly + helicopter. Комічний ефект створено на обігруванні подібності розгойдування при польоті на гелікоптері з розхитуванням желе.

MBADE in Italy

MBADE → MBA (Master of Business administration) + made.

Прагматичний ефект новоствореної словоформи має рекламний характер.

3. Графічні виділення та гра з абрєвіатурами.

E-xaggeration (“e” – у цьому випадку позначає Інтернет, значення якого перебільшується).

Everlasting LIFFE (абрєвіатура LIFFE – London International Financial Futures Exchange є омонімом слова life). Автор обігрує сталий вираз “вічне життя”, підкреслюючи стабільність і успішність цієї організації.

Gnu surprise (GNU – General Norwich Union, gnu – велика африканська тварина). Факт написання акроніма в заголовку малими буквами свідчить про намагання автора викликати у читача ефект ошуканого очікування.

Спостереження за стилем сучасної англomовної журнальної публіцистики дозволяє зробити висновок, що мовна гра є однією із характерних її особливостей. Але поява цього явища на сторінках спричинена конкретною комунікативною ціленастановою і бажанням автора досягти певного прагматичного ефекту. Найпоширенішими функціями мовної гри у публіцистичному тексті є атракційна, комічна, експресивна.

Література

1. Васильева А.И. Газетно-публицистический стиль речи. – М.: Русский язык, 1982. – 198 с.
2. Гридина Т.А. Языковая игра: стереотип и творчество. – Екатеринбург: УрГПУ, 1996. – 214 с.
3. Земская Е.А. Словообразование как деятельность. – М.: Наука, 1992. – 178 с.
4. Лысакова И.П. Язык газеты: социолингвистический аспект. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1981. – 103 с.
5. Санников В.В. Русский язык в зеркале языковой игры. – М.: Языки русской культуры, 1999. –

527 с.

УДК 811.161.2'38

ДУДЕНКО О.В.
(Умань)

УЛЮБЛЕНИЙ – СИНІЙ (ДО КОЛЬОРОПISУ МИХАЙЛА СТЕЛЬМАХА)

У статті йдеться про специфіку барвокористування М. Стельмаха. На прикладі найуживанішого письменником кольору – синього – розкривається традиційне та специфічно-авторське у використанні колірної гами.

У кожного письменника свій почерк, власна манера відображення картини світу. Стосується це й використання кольоративів – слів на позначення кольору.

Колірна гама є складником індивідуального стилю автора і має принципове значення для розуміння специфіки його мовної картини світу, власних традицій і новаторства у мові. Назви кольорів у мові письменника відзначаються багатством семантичного наповнення і виконуваних функцій.

Проблема семантики і функцій кольоративів у художньому тексті перебуває в полі зору багатьох науковців, серед яких І. Бабій, А. Брагіна, Л. Донецьких, В. Дятчук, С. Єрмоленко, Л. Зубов, Л. Качаєва, С. Караваєва, О. Маленко, К. Нестеренко, Л. Пустовіт та ін. В українському мовознавстві назви кольорів розглядаються насамперед у зв'язку з вивченням ідіостилів Т. Шевченка, І. Франка,